

Kamienie pamięci, kamienie niepamięci cmentarze ewangelickie

Publikacja *Kamienie pamięci, kamienie niepamięci. Cmentarze ewangelickie województwa łódzkiego* jest częścią projektu, który nawiązuje do historii ziemi łódzkiej z XIX i początku XX wieku, kiedy zamieszkująca te tereny społeczność żydowska, ewangelicka i prawosławna stanowiły znaczącą część etnicznej mozaiki. Kilkuletnia kwerenda oraz badania terenowe umożliwiły zgromadzenie bogatej dokumentacji fotograficznej kilkudziesięciu nekropolii ewangelickich z terenu obecnego województwa łódzkiego.

Publikacja zawiera nastrojowe zdjęcia zapomnianych nekropolii – miejsc, których nie ma na mapach, znikają z ludzkiej pamięci, a świadczą o istnieniu świata, który jeszcze nie tak dawno był częścią kulturowej tożsamości naszego regionu. Niemcy żyjący w Łodzi i okolicy stanowili bowiem, zwłaszcza w XIX wieku, jedną z najliczniejszych i najsilniejszych ekonomicznie mniejszości narodowych, grupę prężnie działającą i przyczyniającą się do rozwoju tych ziem.

Publikacji towarzyszy wystawa zdjęć składająca się z 30 plansz A1 (kontakt w sprawie wypożyczenia: a.bialkowski@ldk.lodz.pl).

„... na wykonanych przez nas zdjęciach widać upływ czasu zarówno tego historycznego, jak i tego dyktowanego zmianą pór roku. Nawet jeżeli początkowo staraliśmy się stworzyć dokładny opis jakiegoś miejsca, to przebywając w nim nie dało się w konsekwencji nie ulec dominującemu urokowi sił natury. Wiosna przywitała nas morzem zawilców i konwalii. Kwiaty tworzyły dosłownie dywany, spośród których wyrastały stare, osłabione krzyże i pozostałości kamiennych nagrobków, jakby już scalone z tym naturalnym porządkiem. Letnie deszcze wyostrzyły soczystość wszechwładnej zieleni. Oceany bluszczu okalały bezludne wyspy ocalałych płyt z wrytymi na nich nazwiskami. Jesień uświadomiła nam potęgę drzew, zasypujących okolicę tonami liści, a zima odarła wszystko z kolorów, pozostawiając tylko smutek. W tej scenerii bezcelowym wydało się przeliczanie grobów, schematyczne określanie wielkości dawnej nekropolii, cech nagrobków czy typu zachowanego ogrodzenia. Okazało się, że właśnie próba uchwycenia w tych miejscach przemijającej chwili zdominowała nasze poszukiwania. Odeszliśmy więc od pierwotnego planu na rzecz opowieści, która ma oddziaływać obrazem. Bo powstałe zdjęcia zdają się przekazywać dużo więcej niż jakikolwiek poświęcony im tekst”.

Andrzej Białkowski

O autorach:

Andrzej Białkowski – etnolog, studia w Katedrze Etnologii Uniwersytetu Łódzkiego, (ukończone w 1997 r.), od 1999 r. pracownik Ośrodka Regionalnego Łódzkiego Domu Kultury. Pomysłodawca i współrealizator projektu „Pejzaż Wszystkich Świętych – rekonstrukcja krajobrazu kulturowego” oraz współautor (opracowanie merytoryczne, fotografie) wydawnictw Ścieżki pamięci. Pozostały tylko kamienie... Cmentarze żydowskie województwa łódzkiego, Kamienie pamięci, kamienie

niepamięci Cmentarze ewangelickie województwa łódzkiego. Zainteresowania zawodowe: sztuka ludowa i nieprofesjonalna, rekonstrukcja krajobrazu kulturowego, edukacja regionalna, mniejszości etniczne i religijne, fotografia.

Piotr Wypych - regionalista, fotografik, grafik. Jego domeną od wielu lat jest ochrona krajobrazu kulturowego Nadpilicza, a zwłaszcza studia nad małymi formami sakralnymi. Krzyże, kapliczki i figury przydrożne są tematem autorskich wystaw, a także albumów fotograficznych i opracowań merytorycznych. Jest współtwórcą i inicjatorem wielu projektów wydawniczych, m.in. map, przewodników i albumów fotograficznych, w których z właściwą sobie wrażliwością opisuje, a przede wszystkim ilustruje, zróżnicowane bogactwo kulturowe województwa łódzkiego. Od 2006 roku jest współautorem projektu pt. „Pejzaż Wszystkich Świętych - rekonstrukcja krajobrazu kulturowego”, dzięki któremu zostało zrekonstruowanych 46 obiektów małej architektury sakralnej, czyli kapliczek, krzyży i figur przydrożnych.

Kontakt:

Dział Dziedzictwa Kulturowego i Folkloru Regionu

tel: 797 326 176

e-mail: osrodekregion@ldk.lodz.pl